

مسیر مطالعه در کانون فرهنگی آموزش

روی سخن با دانش‌آموزان و اولیای گرامی است. اصلی‌ترین خواست اولیا این است که فرزندانشان انگیزه‌ی درس خواندن داشته باشند و بی‌آن‌که دیگری آنان را مجبور کند، خودشان به طور خودکار درس بخوانند.

این اصلی‌ترین مسئله است، اما آیا همه‌ی کسانی که مطالعه می‌کنند، به اندازه‌ی زحمتی که می‌کشند نتیجه هم می‌گیرند؟ جواب متأسفانه منفی است. ما در کانون فرهنگی آموزش با برنامه‌ریزی آموزشی سعی می‌کنیم بهترین و مناسب‌ترین مسیر مطالعه را طراحی کنیم، آزمون‌های منظم دو هفته یک بار، دفتر برنامه‌ریزی داوطلبان، جلسات مشاوره، نامه‌های مشاوره‌ای، همگی، برای این منظور طراحی شده‌اند. یکی از مهم‌ترین عناصر در برنامه‌ی آموزشی، «کتاب» است. با طراحی کتاب‌های کمک آموزشی کانون، به داوطلبان مسیر مطالعه را معرفی می‌کنیم که با پیمودن آن، خوانندگان به تدریج از مرحله‌ای به مرحله‌ی دیگر گام می‌گذارند.

در گذشته بسیاری از داوطلبان نمی‌توانستند بخشی از توصیه‌های آموزشی ما را اجرا کنند. به عنوان مثال، به داوطلبان می‌گفتیم پس از حل تمرین‌های کتاب، مسائل امتحانی مربوط به همان فصل را حل کنند، ولی آن‌ها نمی‌توانستند این کار را انجام دهند، زیرا سؤال‌های امتحانی را در اختیار نداشتند. به داوطلبان کنکور توصیه می‌کردیم که یکی دو ماه قبل از کنکور به تمرین سؤال‌های چهار گزینه‌ای مجموعه کنکورهای سال‌های قبل بپردازند، ولی آن‌ها این مجموعه‌ها را در اختیار نداشتند و به دشواری می‌توانستند به طور پراکنده برخی از این مجموعه‌ها را بیابند. به هر حال در طی چند سال گذشته کوشیدیم تا منابع آموزشی لازم را متناسب با توصیه‌های آموزشی آماده کنیم و این شاید برای اولین بار باشد که ابتدا طراحی یک مجموعه‌ی کامل و جامع از کتاب‌ها انجام می‌شود و سپس بر آن اساس، کتاب‌ها تألیف می‌گردند. در این‌جا به معرفی مراحل پنج‌گانه مطالعه می‌پردازیم:

مرحله ۱: ادراک ← کتاب‌های سبز

الف) مطالعه‌ی کامل کتاب‌های درسی برای آموزش اصلی‌ترین و ضروری‌ترین مفاهیم

ب) حل تمرین‌های کتاب‌های درسی

ج) مطالعه‌ی جزوات و کتاب‌های کمک آموزشی که به تشریح نکات مبهم کتاب‌ها و معرفی نکته‌ها و روش‌های هر درس می‌پردازند. در این قسمت ما کتاب‌های سبز را منتشر کرده‌ایم.

در مجموعه کتاب‌های سبز، شما ممکن است در یک درس، چند کتاب مختلف را مشاهده نمایید، این موضوع تصادفی نیست. در واقع این امکان را برای مؤلفین مختلف فراهم نموده‌ایم تا کتاب‌های آموزشی خود را به داوطلبان عرضه کنند و داوطلبان، برای مثال از بین دو یا سه کتاب آموزشی فیزیک یکی را که برای خودشان مناسب‌تر تشخیص می‌دهند، انتخاب کنند، انتخاب یک نفر در میان چند نفر مؤلف و استاد صاحب نظر و صاحب سبک، کاری دشوار و غیر ضروری است. در میان کتاب‌های سبز به دنبال بهترین نباشید، به این فکر کنید که سلیقه‌ی آموزشی شما با کدام مؤلف سازگارتر است.

در میان کتاب‌های سبز، کتاب‌هایی به عنوان «نکته‌ها و روش‌ها» منتشر شده‌اند. سبک کار در این مجموعه کتاب‌ها به این ترتیب است که پس از طرح هر مطلب کوتاه آموزشی و هر نکته یا هر روش درسی، مثالی از میان سؤال‌های کنکور یا تألیفی که به آن موضوع ارتباط داشته‌اند ذکر شده است. به این ترتیب داوطلب مطمئن است که تمام نکاتی که مطالعه می‌کند برای هدف آموزشی او که کنکور است کاربرد دارد. ضمن این که تمام مطالب مربوط به یک زیر موضوع در یک یا دو صفحه ارائه شده که جهت‌گیری ذهنی مخاطب کمک زیادی می‌کند.

کتاب‌های مبحثی ← کتاب‌های قرمز

در این کتاب‌ها یک مبحث درسی از سطح مقدماتی تا حد پیشرفته آموزش داده می‌شود و تمرینات تشریحی و سؤال‌های چهار گزینه‌ای مختلف در آن گنجانده شده است. مطالعه‌ی این کتاب‌ها برای کسانی که در مباحث خاص نیاز به مطالعه‌ی بیش‌تری دارند، لازم است.

مرحله ۲: تثبیت ← کتاب‌های شروع آسان - دوسالانه

دومین مرحله مطالعه در کانون، مرحله تثبیت، یعنی تمرین و حل مسائل تشریحی است. بهتر است ابتدا با کتاب درسی شروع کنید. بهترین منبع برای این کار، مسائل امتحانی سال‌های گذشته (کتاب‌های دوسالانه) است.

در کتاب‌های شروع آسان، تمرین‌های کتاب درسی با تغییر عدد حل شده‌اند. هدف این است که دانش‌آموزان گام اول را درست و مطمئن بردارند و پس از آن که مشابه هر تمرین کتاب را حل کردند، بتوانند تمرین کتاب را حل کنند.

مرحله سوم: تسلط ← کتاب‌های آبی و کتاب‌های بنفش

در این مرحله داوطلبان به تمرین سؤال‌های کنکور در همان فصلی که مطالعه کرده‌اند، می‌پردازند.

در کتاب‌های آبی سؤال‌های کنکور سال‌های گذشته‌ی آزمون سراسری و دانشگاه آزاد اسلامی به ترتیب فصول طبقه‌بندی شده‌اند، با تمرین این سؤال‌ها، داوطلب از میزان و سطح آموخته‌های خود آگاهی می‌یابد و بر موضوع درسی به تدریج تسلط می‌یابد. یکی از هدف‌های ما در طراحی مسیر مطالعاتی داوطلبان این است که آن‌ها متوجه شوند در چه عمق و حدی باید مطالب را بیاموزند و این را بدانند که مسئولان نظام آموزشی از آنان چه می‌خواهند. خوب است داوطلب خود تشخیص دهد که مطالعه‌ی چه مطالبی برای او ضروری است و اگر به هدف آموزشی دست یافت خود از آن آگاه شود و در ابهام و نگرانی دائمی به سر نبرد.

در کتاب‌های بنفش مدرسین مراکز استعداد‌های درخشان سؤالاتی را برای فصول مختلف تدوین نموده‌اند، تمرین این کتاب‌ها را پس از کتاب‌های آبی توصیه می‌کنیم. مخاطبان این کتاب‌ها، داوطلبانی هستند که از سطح آموزشی متوسط به بالا برخوردار می‌باشند.

مرحله چهارم: ارزیابی ← آزمون‌های منظم

داوطلبان کانون از طریق شرکت در آزمون‌های برنامه‌ریزی شده، آموخته‌های خود را ارزیابی می‌کنند. کارنامه‌ی کشوری آزمون‌ها در همان روز ارائه می‌شود. ارزیابی مستمر و مداوم، دانش‌آموزان را همواره در مسیر صحیح نگه می‌دارد و روش‌های اشتباه و سرعت و شتاب نامناسب را تصحیح می‌کند.

مرحله پنجم: جمع‌بندی ← کتاب‌های زرد

در پایان دوره، داوطلبان می‌خواهند آموخته‌های خود را جمع‌بندی کنند. یکی از مشکلات امتحانات مختلف و به ویژه کنکور در این است که برخی از دانش‌آموزان مباحث جداگانه را خوب فرا می‌گیرند، ولی وقتی می‌خواهند در یک آزمون کامل و مجموعه‌ای شرکت کنند، با مشکل مواجه می‌شوند. بنابراین ما توصیه می‌کنیم پس از پایان مطالعه‌ی تک‌تک فصل‌ها، داوطلبان به تمرین سؤال‌های مجموعه‌ای بپردازند و از این طریق به جمع‌بندی مطالبی که قبلاً آموخته‌اند بپردازند.

ما با تکمیل مراحل پنج‌گانه‌ی مطالعه و تألیف کتاب‌های مربوط به آن، امیدواریم دانش‌آموزان و داوطلبان بتوانند در مسیری هموار و صحیح به طور تدریجی آموزش ببینند، تمرین کنند و از آموخته‌های خود مطمئن شوند و گام در مراحل بالاتر بنهند.

از شما خواننده‌ی گرامی نیز صمیمانه تقاضا می‌کنیم اگر پیرامون منطق آموزشی که در طراحی این کتاب‌ها رعایت شده است پیشنهاد، نقد و نظری دارید ما را از نظرات خود محروم ننمایید. به ویژه از صاحب‌نظران گرامی، دبیران، استادان، مؤلفان و برنامه‌ریزان آموزشی خواهش می‌کنیم ما را از کمک‌های فکری خود بی‌نصیب نگذارند.

کاظم قلم‌چی

مقدمه‌ای بر جغرافیا

چرا تاریخ و جغرافیا را با هم می‌خوانیم؟ آیا اصلاً این دو علم ارتباطی با هم دارند؟

تاریخ علم بررسی گذشته اجتماعی بشر است و جغرافیا، علم بررسی منابع زمینی ولی آیا کارکرد این دو در همین سطح است؟ جغرافیا در واقع علم بررسی بستر وقوع وقایع تاریخی است. این بدان معناست که تمامی آنچه در گذشته به وقوع پیوسته است در محیطی جغرافیایی رخ داده است و برای مطالعه‌ی بسیاری از وقایع و علت رخداد آن‌ها می‌بایست به سراغ این محل وقوع برویم. از طرفی دیگر جغرافیای انسانی به منظور یافتن راه‌حلهایی برای مشکلات انسانی و اجتماعی یا به قلمرو علوم انسانی می‌گذارد تا علمی مرتبط همچون جمعیت‌شناسی و جامعه‌شناسی و تاریخ و ... از یافته‌های آن بهره ببرند.

درباره‌ی کتاب

کتاب حاضر که شامل تمامی کتاب‌های تاریخ و جغرافیا از دوم دبیرستان تا پیش دانشگاهی می‌باشد در برگیرنده‌ی سؤال‌های چهار گزینه‌ای و پاسخ کلیدی آن‌ها به همراه خلاصه درس تمامی این کتاب‌های درسی است. در خصوص مطالعه و استفاده از کتاب باید حتماً این نکته را یادآوری کنیم که پیش از مراجعه به کتاب کمک درسی، کتاب درسی را بخوانید؛ در غیر این صورت، تست زدن هیچ کمکی به شما در سازماندهی ذهن شما نمی‌کند. سؤال‌های کتاب، جامع تمامی نکات است بدون این که موضوعی تکرار شده باشد پس هر تست این کتاب سطری از کتاب درسی است و امکان طرح سؤال از آن در کنکور نیز می‌رود. پس لازم به تأکید است که با هوشیاری کامل و حواسی جمع، موضوعات را در ذهن خود جمع‌بندی کنید.

احسان قدرتی

مقدمه‌ای بر تاریخ

کلامی کوتاه با دانش آموزان و خوانندگان بخش تاریخ این کتاب:

در میان مجموعه سؤالات «غیر تالیفی» تعدادی سؤال با علامت * و ** و *** مشخص شده اند:

سؤالات (*): این سؤالات بر اساس بخش‌هایی مثل «بیش‌تر بدانید» یا «یک توضیح» کتاب‌های درسی طراحی شده‌اند و بنا به دلایلی در مجموعه سؤالات «آزمون‌های کانون فرهنگی آموزش» یا «آزمایشی سنجش» در سال‌های متمادی مورد استفاده قرار گرفته‌اند؛ مخاطبان اصلی کتاب آگاه باشند که این قبیل سؤالات از بخش‌های اصلی و اساسی کتاب‌های درسی طراحی نشده است و بنابراین در کنکورهای سراسری و آزاد نیز به‌طور معمول مورد استفاده‌ی طراحان نخواهد بود.

سؤالات (**): (سوؤالات مکمل خلاصه‌درس‌ها) این سؤالات بر اساس آنچه که در خلاصه‌درس‌های ابتدایی هر درس قرار گرفته است، طراحی شده و به نوعی مکمل این خلاصه‌درس‌ها هستند؛ به این معنی که مطالبی که در خلاصه‌درس‌ها گنجانده نشده‌اند در قالب سؤال و با رویکرد آموزشی ارائه شده‌اند.

سؤالات (***) : اختصاص به سؤالات کنکورهای سراسری و آزاد دارد، این قبیل سؤالات بر اساس کتاب‌های درسی سال‌های گذشته طراحی شده بودند که با آخرین تغییرات صورت گرفته در کتاب‌های درسی بویژه در درس تاریخ ایران و جهان (۲)، از متن کتاب درسی حذف شده‌اند، اما بر اساس این هدف که دانش‌آموزان با نحوه‌ی سؤالات ادوار مختلف کنکور آشنا باشند و مجموعه‌ی کاملی از سؤالات آزمون‌های سراسری را در اختیار داشته باشند، این سؤالات حذف نشده‌اند ولی با علامت (***) از باقی سؤالات متمایز شده‌اند.

در پایان لازم است از مدیریت محترم تولید سابق این اثر، سرکار خانم مهسا یوسفی‌کیا که در سال‌های گذشته از همکاری ارزشمند ایشان بهره‌مند بودم سپاسگزاری نموده و از تلاش‌های همکار و دوست ارجمند جناب آقای ماهان آشوری به دلیل بازنگری مجموعه سؤالات بخش‌های پیش‌دانشگاهی و پایه و همچنین پیگیری‌های مجدانه‌ی ایشان برای سامان‌دهی شکل نهایی این اثر، تقدیر و سپاسگزاری نمایم.

بهرنگ ذوالفقاری